

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	7Cdo/157/2022
Identifikačné číslo spisu:	2106210592
Dátum vydania rozhodnutia:	29.05.2024
Meno a priezvisko:	JUDr. Martina Valentová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2024:2106210592.11

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Martiny Valentovej a členov senátu JUDr. Ľubora Šeba a JUDr. Gabriely Klenkovej PhD. v spore žalobcu F. J., T., J. D. XX, proti žalovaným 1/ PRO EXPO, s. r. o., Trenčín, Komenského 5, IČO: 45275173 (spoločnosť zrušená bez likvidácie a vymazaná z obchodného registra bez právneho nástupcu 29. augusta 2013), právna nástupkyňa pôvodne žalovanej 1/ XOZORES s. r. o., Ilava, Hurbanova 986, IČO: 46122818, 2/ D. D., J., H. XX/XX, 3/ I. D., J., H. XX/XX, zastúpení advokátom Mgr. Matejom Blaškom, Zuzany Chalupovej 10B, Bratislava a 4/ K. Q., T., J. XXXX/X, o určenie neplatnosti právnych úkonov a iné, vedenom na Okresnom súde Trnava pod sp. zn. 31C/47/2006, o dovolaní žalovaných 2/ a 3/ proti rozsudku Krajského súdu v Trnave z 29. marca 2022 sp. zn. 11Co/97/2021, takto

rozhodol:

Dovolanie z a m i e t a.

Žalobca má nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Trnava (ďalej aj „súd prvej inštancie“ alebo „prvoinštančný súd“) rozsudkom z 12. novembra 2014 č. k. 31C/47/2006-439 konanie proti žalovanému 1/ zastavil (výrok I.); konanie o vzájomnom návrhu žalovaného 1/ proti žalobcovi (vymedzenom v II. výroku rozsudku) zastavil; žalobu proti žalovanému 4/ zamietol (výrok III.); určil, že vlastníkom nehnuteľností: rodinného domu súpisné číslo XXX, ktorý je postavený na pozemku parcelné číslo XXX/XXX a pozemkov parc. č. XXX/XX - orná pôda vo výmere 574 m², parc. č. XXX/XXX - zastavané plochy a nádvoria vo výmere 576 m², ktoré sú zapísané na LV č. XXX v katastrálnom území W. je žalobca (výrok IV.), vo zvyšnej časti žalobu zamietol (výrok V.) a uviedol, že o trovách konania rozhodne samostatným uznesením (výrok VI.)

1.1. Súd prvej inštancie zistil, že žalobca s pôvodným žalovaným 1/ spoločnosťou FINANCREAL, spol. s r.o. uzavreli dňa 12. augusta 2005 Zmluvu o úvere č. XX/XXXX, na základe ktorej veriteľ poskytol dlžníkovi (žalobcovi) úver vo výške 320.000 Sk, s dohodnutým úrokom vo výške 5 % mesačne z

celkovej sumy úveru. Žalobca sa úver s úrokom zaviazal splácať podľa splátkového kalendára v mesačných splátkach 16.000 Sk od 12. septembra 2005 a poslednej splátky vo výške 336.000 Sk (12. augusta 2006). Na zabezpečenie splácania úveru uzavreli zmluvné strany dňa 12. augusta 2005 Zmluvu o zabezpečení záväzku prevodom práva, na základe ktorej žalobca poskytol žalovanému 1/ (FINANCREAL, spol. s r.o.) na zabezpečenie uspokojenia pohľadávky vyplývajúcej zo zmluvy o úvere nehnuteľnosti, ktoré sú predmetom tejto žaloby. Keďže žalobca riadne nesplácal poskytnutý úver, žalovaný 1/ previedol nehnuteľnosti do svojho vlastníctva z titulu využitia práva vyplývajúceho zo Zmluvy o úvere a zo Zmluvy o zabezpečení záväzku, následne nehnuteľnosti boli prevedené na ďalšie osoby. Vlastníkmi nehnuteľností na základe kúpnej zmluvy zo dňa 04. júna 2007 ku dňu rozhodovania súdu prvej inštancie boli žalovaní 2/ a 3/, zapísaní na liste vlastníctva.

1.2. Súd prvej inštancie konanie proti žalovanému 1/ zastavil vzhľadom na to, že žalobca podaním z 12. novembra 2013 zobral žalobu voči nemu späť s odôvodnením, že žalovaný 1/ zanikol bez likvidácie a právneho nástupcu. K výroku II. súd prvej inštancie uviedol, že žalovaný 1/ podal vzájomný návrh voči žalobcovi, ktorý súd nevyúčtil na samostatné konanie. V priebehu konania súd prvej inštancie zistil, že dňa 09. októbra 2012 bol pôvodný žalovaný 1/ vymazaný z Obchodného registra - právnym dôvodom bol dobrovoľný výmaz, pričom jeho právnym nástupcom bola spoločnosť XOZORES, s. r. o., ktorá bola následne 16. júna 2013 vymazaná z Obchodného registra - právnym dôvodom bol dobrovoľný výmaz, pričom právnym nástupcom bola spoločnosť PRO EXPO, s. r. o., ktorá bola následne zrušená bez likvidácie a dňa 29. augusta 2013 vymazaná z Obchodného registra bez právneho nástupcu. Konanie o vzájomnom návrhu tak musel súd prvej inštancie zastaviť z dôvodu, že nebola splnená jedna zo základných podmienok konať s jedným z účastníkov konania, pričom sa jednalo o neodstrániteľný nedostatok - absencia spôsobilosti byť účastníkom konania, a to z dôvodu straty právnej subjektivity. K III. výroku súd prvej inštancie uviedol, že nedostatok pasívnej legitímácie žalovaného 4/ nastal prevodom nehnuteľností, ktoré sú predmetom tohto konania, na žalovaných 2/ a 3/, keď nastala situácia, že žalovaný 4/ nebol vlastníkom nehnuteľností. Žalovaný 4/ nebol subjektom, o ktorého vecnom práve sa v konaní jednalo, nakoľko subjektmi práva mohli byť iba žalovaní 2/ a 3/, pretože predmetom konania je určenie vlastníckeho práva a účastníkmi konania sú tak vlastníci zapísaní na liste vlastníctva a osoba, ktorá sa určenia vlastníckeho práva domáha (žalobca). Konanie voči žalovanému 4/ zamietol z dôvodu, že nemá vecnú pasívnu legitimáciu, ktorú má iba ten, kto je nositeľom uplatnenej povinnosti v konkrétnej veci.

1.3. K výroku IV. súd prvej inštancie konštatoval, že dospel k záveru o absolútnej neplatnosti zmluvy o zabezpečovacom prevode vlastníckeho práva uzatvorenej medzi žalobcom a žalovaným 1/ a na základe toho i k neplatnosti uzatvorenej kúpnej zmluvy medzi žalovaným 1/ a žalovaným 4/ a žalovanými 2/ a 3/, predmetom ktorej boli sporné nehnuteľnosti, nakoľko žalovaný 1 (FINANCREAL, spol. s r.o.) sa nestal vlastníkom predmetných nehnuteľností, na základe čoho nemohol na žalovaného 4/ kúpnu zmluvou previesť vlastnícke právo k predmetným nehnuteľnostiam (to isté platí o prevode vlastníckeho práva medzi žalovaným 4/ a žalovanými 2/ a 3/). Súd prvej inštancie posudzoval najmä platnosť, resp. neplatnosť Zmluvy o zabezpečení záväzku prevodom práva bez ohľadu na to, či zmluva o úvere je platná alebo nie. Uviedol, že ustanovenie § 553 ods. 1 a 2. Občianskeho zákonníka, v znení platnom do 31. decembra 2007, neupravuje ďalšie podmienky, ako by záväzok takéhoto charakteru mal byť upravený. Nesplnením si povinnosti dlžníka z hlavného záväzku, zabezpečovací prevod práva spĺňa uhradzovaciu funkciu. Z toho vyplýva povinnosť pre účastníkov zmluvy upraviť v zmluve práva a povinnosti tak, aby nebolo pochyb o tom, akým spôsobom sa majú strany (veriteľ a dlžník) z prevodu práva medzi sebou vysporiadať. V danom prípade podľa súdu prvej inštancie v zmluve o zabezpečovacom prevode vlastníckeho práva absentuje také dojednanie, že v prípade, ak sa vlastníctvo veriteľa stane nepodmieneným (v dôsledku, že dlžník riadne a včas záväzok nesplní), nadobúdateľovi (veriteľovi) síce vzniklo právo na plnohodnotné nakladanie vecí v súlade s § 123 ods. 1 Občianskeho zákonníka a čl. 20 Ústavy Slovenskej republiky, avšak nie je zrejmé, že dlžníkom po speňažení majetku má byť zaistené vydanie tzv. hyperochy. Absencia takéhoto dojednania, ako náležitosti zmluvy, robí podľa názoru súdu prvej inštancie právny úkon neplatným. Aj keď § 553 ods. 1 Občianskeho zákonníka v znení platnom do 31. decembra 2007 na rozdiel od iných konkrétnych hypotéz pre zmluvy uzatvárané podľa Občianskeho zákonníka neuvádzal výpočet zákonných náležitostí pri uzatváraní zmluvy o prevode práva, je nepochybné, že ani pre platnosť tohto druhu zmlúv nemohlo prísť k obchádzaniu všeobecných náležitostí uvedených v § 37 ods. 1 a § 39 Občianskeho zákonníka. K V. výroku uviedol, že žalobu o

určenie neplatnosti kúpnej zmluvy musel zamietnuť, nakoľko v prípade, ak si súd môže otázku platnosti či neplatnosti zmluvy posúdiť prejudiciálne, nemôže túto otázku pojať do výroku svojho rozhodnutia. Možno žalovať priamo na určenie vlastníckeho práva žalobcu s tým, že súd posúdi ako otázku predbežnú (ne)platnosť zmluvy, a preto naliehavý právny záujem na samotnom určení platnosti či neplatnosti zmluvy daný nie je.

2. Proti predmetnému rozsudku v rozsahu výroku IV., ktorým bolo určené vlastnícke právo k nehnuteľnostiam, podali odvolanie žalovaní 2/ a 3/. O odvolaní rozhodol Krajský súd v Trnave ako súd odvolací rozsudkom č. k. 11Co/231/2015-478 z 11. mája 2016, ktorým rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutej časti vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam potvrdil. Odvolací súd sa v celom rozsahu stotožnil so skutkovými zisteniami a právnymi závermi prvoinštančného súdu obsiahnutými v odôvodnení jeho rozsudku. Odvolatelia podali proti rozsudku odvolacieho súdu dovolanie podľa § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. c) Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“), o ktorom rozhodol najvyšší súd uznesením č. k. 7Cdo/163/2016 z 28. septembra 2017 (ďalej len „prvé uznesenie najvyššieho súdu“) tak, že dovolanie odmietol z dôvodu podľa § 447 písm. c) CSP. Žalovaní 2/ a 3/ následne podali ústavnú sťažnosť, ktorou namietali porušenie ich základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy, práv podľa čl. 11 ods. 1 a čl. 36 ods. 1 listiny, ako aj porušenie ich práv podľa čl. 1 a čl. 6 ods. 1 dohovoru rozsudkom okresného súdu, rozsudkom krajského súdu a prvým uznesením najvyššieho súdu. Ústavný súd nálezom č. k. I. ÚS 92/2018-60 z 5. septembra 2018 (ďalej aj „nálež ústavného súdu“) rozhodol, že základné právo žalovaných 2/ a 3/ na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru boli prvým uznesením najvyššieho súdu porušené. Zároveň toto uznesenie najvyššieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti nevyhovel. Po vrátení veci najvyššiemu súdu na ďalšie konanie tento vo veci rozhodol uznesením č. k. 7Cdo/31/2020 z 27. mája 2020 (ďalej len „druhé uznesenie najvyššieho súdu“) tak, že dovolanie odmietol podľa § 447 písm. c) CSP ako dovolanie, ktoré smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému dovolanie nie je prípustné a podľa § 447 písm. f) CSP, keďže žalovaní 2/ a 3/ ako dovolatelia nevymedzili dovolacie dôvody spôsobom uvedeným v § 431 až § 435 CSP. Žalovaní 2/ a 3/ opätovne podali ústavnú sťažnosť, ktorou namietali porušenie ich základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy, práv podľa čl. 11 ods. 1 a čl. 36 ods. 1 listiny, ako aj porušenie ich práv podľa čl. 1 a čl. 6 ods. 1 dohovoru i druhým uznesením najvyššieho súdu. Ústavný súd nálezom z 10. marca 2021 sp. zn. I. ÚS 515/2020 znova vyslovil, že základné právo žalovaných 2/ a 3/ i týmto druhým uznesením najvyššieho súdu bolo porušené, zároveň toto uznesenie najvyššieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti nevyhovel. Po vrátení veci najvyššiemu súdu na ďalšie konanie uznesením č. k. 7Cdo/119/2021 z 27. októbra 2021 (ďalej len „tretie uznesenie najvyššieho súdu“) v intenciách nálezu ústavného sp. zn. I. ÚS 515/2020 rozsudok Krajského súdu v Trnave z 11. mája 2016 sp. zn. 11Co/231/2015 zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

2.1. Krajský súd v Trnave (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalovaných 2/ a 3/ rozsudkom sp. zn. 11Co/97/2021 z 29. marca 2022 ako druhým v poradí rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutej časti určenia vlastníckeho práva potvrdil (výrok I.) a žalobcovi priznal proti žalovaným 2/ a 3/ nárok na náhradu trov odvolacieho a dovolacieho konania (výrok II.).

2.2. Podľa názoru odvolacieho súdu, súd prvej inštancie správne ako predbežnú otázku posudzoval otázku platnosti uzatvorenej zmluvy o zabezpečovacom prevode vlastníckeho práva, keď správne poukázal na § 553 ods. 1 Občianskeho zákonníka v znení platnom do 31.12.2007, ktoré neupravovalo ďalšie podmienky, ako by záväzok takéhoto charakteru mal byť upravený. Nesplnením si povinnosti dlžníka z hlavného záväzku, zabezpečovací prevod práv spĺňa uhradzovaciu funkciu. Z toho vyplýva povinnosť pre účastníkov zmluvy upraviť v zmluve práva a povinnosti tak, aby nebolo pochyb o tom, akým spôsobom sa majú strany (veriteľ a dlžník) z prevodu práva medzi sebou vysporiadať. V danom prípade v zmluve o zabezpečovacom prevode vlastníckeho práva absentovalo také dojednanie, že v prípade, ak sa vlastníctvo veriteľa stane nepodmieneným (v dôsledku, že dlžník riadne a včas záväzok nesplní), nadobúdateľovi (veriteľovi) síce vzniklo právo na plnohodnotné nakladanie vecí v súlade s § 123 ods. 1 Občianskeho zákonníka a čl. 20 ods. 1 Ústavy SR, avšak podľa odvolacieho súdu nebolo zrejmé, že dlžníkom po speňažení majetku má byť zaistené vydanie tzv. hyperochy. Absencia takéhoto dojednávania, ako náležitosti zmluvy, robí podľa názoru odvolacieho súdu právny úkon neplatným. V

dôsledku absencie takéhoto dojednania medzi účastníkmi zmluvy to znamená, že pokiaľ žalovaný 1/ na základe kúpnej zmluvy previedol vlastnícke právo k predmetu zabezpečovacieho prevodu na žalovaného 4/ za dohodnutú kúpnu cenu k vyplateniu rozdielu medzi nevrátenou časťou úveru a speňaženou hodnotou zabezpečovacieho prevodu práva nedošlo, keďže v zmluve takéto dojednanie absentovalo. Aj keď § 553 ods. 1 Občianskeho zákonníka v znení platnom do 31.12.2007 na rozdiel od iných konkrétnych hypotéz pre zmluvy uzatvárané podľa Občianskeho zákonníka neuvádzal výpočet zákonných náležitostí pri uzatvorení zmluvy o prevode práva, je nepochybné, že ani pre platnosť tohto druhu zmlúv nemohlo prísť k obchádzaniu všeobecných náležitostí uvedených v § 37 ods. 1 a § 39 Občianskeho zákonníka. Za uvedené dojednanie nemožno považovať dojednanie obsiahnuté v článku VII. zmluvy, kde je uvedené, že nadobúdacia cena sa rovná výške nesplatennej časti úveru, pretože takéto dojednanie je celkom nepochybne v rozpore so zmyslom uvedenej právnej úpravy, keď nevraví nič o vrátení tzv. hyperochy, ale len konštatuje, že nadobúdacia cena sa rovná výške nesplatennej časti úveru.

2.3. K námietke odvolateľov, že žalobe nemalo byť vyhovieť vzhľadom na to, že neobsahovala synalagmatický záväzok účastníkov, ktorí si majú vrátiť jeden druhému všetko, čo na základe neplatnej zmluvy dostali, odvolací súd uviedol, že uvedené by platilo v prípade, pokiaľ by sa žalobca chcel úspešne žalobou domáhať určenia neplatnosti uzatvorených zmlúv. V prejednávanej veci však žaloba v časti určenia neplatnosti uzatvorených zmlúv bola z dôvodu nedostatku naliehavého právneho záujmu v zmysle § 80 písm. c) OSP zamietnutá a žalobe bolo vyhovieť len v časti určenia vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam, pričom úspešnosť žaloby v tejto časti nevyžaduje vyjadrenie synalagmatického záväzku, čo je vzhľadom na charakter žaloby i vylúčené a podstatným je len, aby žaloba bola podaná tým, kto tvrdí, že je vlastníkom nehnuteľnosti a smerovala proti tomu, kto je ako vlastník nehnuteľnosti zapísaný v katastri nehnuteľností, čo v danom prípade splnené bolo.

2.4. K námietke odvolateľov, že súd prvej inštancie neposudzoval ich dobromyseľnosť pri nadobudnutí vlastníckeho práva, odvolací súd poukázal na to, že podstatným pre posúdenie a vyriešenie uvedenej otázky bolo, či je možné platne nadobudnúť vlastnícke právo k nehnuteľnosti od jej nevlastníka iba na základe dobromyseľnosti nadobúdateľa, teda otázka, či jedna zo základných zásad súkromného práva (nemo plus iuris) chrániaca vlastnícke právo skutočného (pravého) vlastníka, môže byť prelomená dobrou vierou nadobúdateľa. V tomto smere odvolací súd poukázal na rozhodnutie Veľkého senátu Obchodnoprávneho kolégia sp. zn. 1VObo/2/2020, ktoré konštatovalo, že neprichádza do úvahy, aby súdy bez toho, aby existoval zákonný poklad, rozširujúco vyvodzovali možnosť ochrany dobromyseľného nadobúdateľa tým spôsobom, že dobrá viera nadobúdateľa sama postačuje na priznanie vlastníckeho práva, t. j. že by nadobudnutie vlastníckeho práva od nevlastníka bolo prípustné vo všeobecnosti. Uvedené platí bez ohľadu na to, že zotrvanie na zásade nemo plus iuris môže pôsobiť v subjektívnej rovine nespravodlivo voči nadobúdateľovi veci. Zároveň uviedol, že nadobudnutie veci v dobrej viere od nevlastníka vo všeobecnosti (t. j. okrem prípadov výslovne predpokladaných zákonom) nemožno zaradiť ani medzi iné skutočnosti ustanovené zákonom, na základe ktorých možno nadobudnúť vlastnícke právo k veci (podľa § 132 ods. 1 Občianskeho zákonníka).

2.5. S prihliadnutím na uvedené závery rozhodnutia Veľkého senátu obchodnoprávneho kolégia ako aj rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 8Cdo/278/2019 odvolací súd dospel k záveru, že neexistuje zákonný podklad pre to, aby bola vyvodená možnosť ochrany dobromyseľných nadobúdateľov nehnuteľností - žalovaných 2/ a 3/ tým spôsobom, že ich dobrá viera sama postačuje na priznanie vlastníckeho práva, keď bolo potrebné prihliadnuť na to, že odvolatelia mali nadobudnúť vlastnícke právo na základe kúpnej zmluvy v dobrej viere v správnosť údajov katastra nehnuteľností o jej predchádzajúcom vlastníkovi, pretože táto zapísaná osoba v skutočnosti v čase uzavretia kúpnej zmluvy nebola vlastníkom prevádzanej nehnuteľnosti z dôvodu absolútne neplatného právneho úkonu o zabezpečovacom prevode vlastníckeho práva, ako uviedol odvolací súd vyššie.

2.6. K námietke zhodnotenia predmetných nehnuteľností zo strany odvolateľov odvolací súd uviedol, že predmetom konania bolo určenie vlastníckeho práva a nevysporiadanie vzájomných nárokov účastníkov neplatného právneho úkonu. Platná a účinná právna úprava počíta so situáciou, v ktorej sa ocitli odvolatelia a vytvára predpoklady pre jej riešenie v súlade s hmotným právom. Ak odvolatelia tvrdia, že boli dobromyseľní v tom, že im nehnuteľnosti vlastnicky patria, mali postavenie oprávnených držiteľov (§ 130 ods. 1 OZ). Za tohto stavu majú zákonné právo voči vlastníkovi nehnuteľnosti na náhradu nákladov, ktoré účelne vynaložili na nehnuteľnosti po dobu ich oprávnenej držby, a to v rozsahu zodpovedajúcom zhodnoteniu nehnuteľností ku dňu jej vrátenia (§ 130 ods. 3 OZ). Týmto ich právom

sa však nemohol zaoberať súd prvého stupňa v konaní o určenie vlastníckeho práva, a to o to viac, že odvolatelia si takého právo ani neuplatnili.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podali žalovaní 2/ a 3/ (ďalej aj „dovolatelia“) dovolanie, ktorého prípustnosť vyvodzujú z § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. c) CSP. Dovolatelia zároveň podali návrh na odloženie právoplatnosti napadnutého rozsudku v zmysle § 444 ods. 2 CSP.

3.1. Porušenie práva na spravodlivý proces namietali v súvislosti s nepreskúmateľnosťou a prekvapivosťou napadnutého rozhodnutia. Mali za to, že odvolací súd po zrušení predchádzajúceho rozsudku uznesením najvyššieho súdu zo dňa 27. októbra 2021, sp. zn. 7Cdo/119/2021 nevyzval strany na vyjadrenie k veci a nevytvoril im tým procesnú možnosť reagovať v primeranej lehote na situáciu, ktorá vznikla zrušením predchádzajúceho rozhodnutia odvolacieho súdu. Hoci odvolací súd aplikoval na prejednávany spor novú judikáciu (uznesenie Veľkého senátu Obchodno-právneho kolégia z 27. apríla 2021, sp. zn. 1VOBdo/2/2020), neumožnil stranám sa k tejto aplikácii vyjadriť. Dovolatelia poukázali na to, že síce sa vyjadrili podaním zo dňa 21.3.2022 (doplnenie právnej argumentácie), avšak nie k aplikácii novej judikáty, keďže nemali vedomosť, akým spôsobom plánuje odvolací súd rozhodnúť. Bez možnosti vyjadrenia sa k aplikácii novej judikáty na prebiehajúce konania nespĺňalo napadnuté rozhodnutie atribút predvídateľnosti. Za nesprávny procesný postup ďalej považovali to, že napadnuté rozhodnutie nedáva vôbec žiadne odpovede na argumentáciu uvedenú v podaní zo dňa 21.03.2022, kde dovolatelia poukázali na to, že v zmysle platnej a účinnej právnej úpravy v čase uzavretia zmluvy neexistovala zákonná povinnosť medzi dlžníkom a veriteľom po prevode vlastníckeho práva k predmetu zabezpečenia na veriteľa vzájomne sa vysporiadať (formou vydania hyperochy), neexistovala právna povinnosť pre veriteľa speňažiť predmet zabezpečenia, ak by aj právna povinnosť veriteľa speňažiť predmet zabezpečenia po trvalom prevode existovala nemohla by absencia takejto dohody v zmluve spôsobiť jej neplatnosť ako celku, zároveň uviedli, že zmluvu ako právny úkon bolo potrebné vykladať v prospech jej platnosti, nie v prospech neplatnosti ako celku ako aj to, že súd prvej inštancie použil právnu úpravu účinnú od 01.01.2008 na zmluvu zo dňa 12.08.2005, čo je retroaktivita priamo v rozpore s ustanovením § 879j Občianskeho zákonníka. Mali za to, že odvolací súd sa s touto ich argumentáciou nijakým spôsobom nevysporiadal, pričom túto argumentáciu považovali za podstatnú, nakoľko v prípade jej aplikácie by nemohol odvolací súd konštatovať absolútnu neplatnosť celej zmluvy o zabezpečení záväzku prevodom práva zo dňa 12.08.2005.

3.2. Nesprávne právne posúdenie v zmysle dovolacieho dôvodu § 421 ods. 1 písm. c) CSP žalovaní 2/ a 3/ videli pri riešení otázky ochrany dobromyseľných nadobúdateľov nehnuteľností. Boli toho názoru, že odvolací súd porušil ich právo vlastníť majetok podľa článku 20 ods. 1 Ústavy SR a postupoval v rozpore s nálezom Ústavného súdu SR z 19. januára 2021 sp. zn. I. ÚS 510/2016. Uviedli, že v ich prípade bola daná výnimočnosť okolností, ktoré založia dobromyseľnosť nadobúdateľa s následkom jej prevahy nad ochranou pôvodného vlastníka a bolo potrebné sa okolnosťami nadobudnutia nehnuteľností do ich vlastníctva zaoberať. Za situácie, kedy dovolateľom bolo predávajúcím (žalovaným 4/) pri nadobudnutí nehnuteľností prezentované, že nehnuteľnosti sú v jeho vlastníctve a tento stav bol potvrdený katastrom nehnuteľností, považovali dovolatelia za spravodlivé, aby ich vlastníckemu právu bola poskytnutá ochrana, hoci by sa tak malo stať na úkor vlastníckeho práva žalobcu. Záverom poukázali na to, že zásada „nemo plus iuris“ nemôže byť aplikovaná absolútne bez akéhokoľvek obmedzenia. Boli toho názoru, že v ich prípade boli splnené všetky podmienky pre odklon od striktného uplatňovania tejto zásady, nakoľko výklad právnych noriem opačným spôsobom by v danom prípade bol v rozpore s princípom elementárnej spravodlivosti.

3.3. Z týchto dôvodov žalovaní 2/ a 3/ navrhli, aby najvyšší súd zrušil rozhodnutie odvolacieho súdu v celom rozsahu a aby mu vec vrátil na ďalšie konanie.

4. Žalobca sa k dovolaniu vyjadril a navrhol, aby najvyšší súd dovolanie žalovaných 2/ a 3/ odmietol.

5. Pokiaľ ide o návrh dovolateľov na odklad právoplatnosti dovolaním napadnutého rozhodnutia, najvyšší súd nezistil splnenie predpokladov pre takého rozhodnutie (§ 444 ods. 2 CSP), preto v súlade s ustálenou súdnou praxou o tom nevydal samostatné rozhodnutie (napr. sp. zn. 4Cdo/144/2019, 4Cdo/108/2019, 9Cdo/72/2020).

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§

35 CSP) po zistení, že dovolanie podala strana sporu v zákonnej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), skúmal, či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania a bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie podľa § 420 písm. f) CSP nie je prípustné a dovolanie podľa § 421 ods. 1 písm. c) CSP treba zamietnuť.

7. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je bezpochyby tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšieho stupňa, sa v občianskoprávnom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých občianskoprávny súd môže konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania pred občianskoprávnym súdom, vrátane dovolacieho konania (napr. rozhodnutie ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 4/2011).

8. Dovolanie treba považovať za mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolanie nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami ani samotným dovolacím súdom) ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu. Otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu.

9. Ak by najvyšší súd bez ohľadu na prípadnú neprípustnosť dovolania pristúpil k posúdeniu vecnej správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu a na tom základe ho prípadne zrušil, porušil by základné právo na súdnu ochranu toho, kto stojí na opačnej procesnej strane (porovnaj rozhodnutie ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 172/03).

10. Naznačenej mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

Dovolanie podľa § 420 písm. f) CSP

11. V preskúmvanej veci dovolatelia odôvodňovali podané dovolanie § 420 písm. f) CSP: (i) porušením princípu predvídateľnosti napadnutého rozhodnutia a (ii) nepodaním odpovede odvolacím súdom na doplnenú odvoláciu argumentáciu (3.1.). Namietané vady zmätočnosti ale podľa názoru dovolacieho súdu neobstoja.

12. V zmysle § 420 CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c/ strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f/ súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

13. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

14. Pojem „procesný postup“ bol vysvetlený už vo viacerých rozhodnutiach najvyššieho súdu tak, že sa ním rozumie len faktická, vydaniu konečného rozhodnutia predchádzajúca činnosť alebo nečinnosť

súdu, teda sama procedúra prejednávania veci (to, ako súd viedol spor) znemožňujúca strane sporu realizáciu jej procesných oprávnení a mieriaca možnosti jej aktívnej účasti na konaní (porovnaj R 129/1999 a 1Cdo/6/2014, 3Cdo/38/2015, 5Cdo/201/2011, 6Cdo/90/2012). Tento pojem nemožno vykladať extenzívne jeho vzťahovaním aj na faktickú meritórnu rozhodovaciu činnosť súdu. „Postupom súdu“ možno teda rozumieť iba samotný priebeh konania, nie však konečné rozhodnutie súdu posudzujúce opodstatnenosť žalobou uplatneného nároku. Pod nesprávnym procesným postupom súdu treba rozumieť taký postup súdu, ktorým sa znemožnila strane realizácia tých procesných práv, ktoré majú slúžiť na ochranu a obranu jej práv a záujmov v tom-ktorom konaní, pričom miera tohto porušenia bude znamenať nespravodlivý súdny proces.

15. Pod „prekvapivým rozhodnutím“ sa v rozhodovacej činnosti Najvyššieho súdu Slovenskej republiky rozumie rozhodnutie, ktorým odvolací súd, na rozdiel od súdu prvej inštancie, za rozhodujúcu považoval skutočnosť, ktorú nikto netvrdil alebo nepopieral, resp. ktorá nebola predmetom posudzovania súdom prvej inštancie. Prekvapivým je rozhodnutie odvolacieho súdu „nečakane“ založené na iných právnych záveroch než rozhodnutie súdu prvej inštancie (porovnaj 3Cdo/102/2008), resp. rozhodnutie z pohľadu výsledkov konania na súde prvej inštancie „nečakane“ založené nepredvídateľne na iných „nových“ dôvodoch, než na ktorých založil svoje rozhodnutie súd prvej inštancie, pričom strana sporu v danej procesnej situácii nemala možnosť namietať ne/správnosť „nového“ právneho názoru zaujatého až v odvolacom konaní (porovnaj 5Cdo/46/2011).

16. O tzv. prekvapivé rozhodnutie ide predovšetkým vtedy, ak odvolací súd založí svoje rozhodnutie vo veci na iných právnych záveroch ako súd prvej inštancie, za súčasného naplnenia tej okolnosti, že proti týmto iným (odlišným) právnym záverom odvolacieho súdu, nemá strana konania možnosť vyjadrovať sa, právne argumentovať, prípadne predkladať nové dôkazy, ktoré sa z hľadiska doterajších právnych záverov súdu prvej inštancie, nejavili ako významné (viď aj uznesenie najvyššieho súdu z 21. marca 2018, sp. zn. 7Cdo/1/2018).

17. V danom prípade oba sudy nižšej inštancie dospeli k rovnakým právnym záverom a odvolací súd prebral súdom prvej inštancie zistený skutkový stav. Odvolací súd skonštatoval, že prvoinstančný súd vykonal dokazovanie v rozsahu potrebnom na zistenie rozhodujúcich skutočností a z hľadiska posúdenia opodstatnenosti žalobného návrhu, výsledky vykonaného dokazovania správne zhodnotil a na ich základe dospel k správnym skutkovým a právnym záverom, ktoré v napadnutom rozhodnutí aj náležite, jasne a výstižne odôvodnil. S poukazom na ustanovenie § 387 ods. 2 Civilného sporového poriadku odvolací súd odkázal na správne a presvedčivé odôvodnenie písomného vyhotovenia preskúmaného rozsudku (porovnaj bod 25. rozhodnutia odvolacieho súdu).

18. V danom prípade nemohla prekvapivosť, resp. nepredvídateľnosť napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu založiť ani kritika dovolateľov opierajúca sa o absenciu upovedomenia sporových strán pred rozhodnutím odvolacieho súdu o jeho úmysle použiť pri rozhodovaní podľa dovolateľov „novú judikaturu“, v danom prípade zjednocujúcu judikaturu reprezentovanú uznesením Veľkého senátu obchodnoprávneho kolégia z 27. apríla 2021, sp. zn. 1VOBdo/2/2020 podporujúcu súladné rozhodnutia nižších súdov bez toho, aby strany mali možnosť sa k jej použitiu vyjadriť, z dôvodu že zjednotenie judikatury nemôže byť samé osebe dôvodom pre kasáciu napadnutých rozhodnutí. Judikatura nemôže byť bez vývoja a nie je vylúčené, aby (aj pri nezmenenej právnej úprave) bola nielen doplňovaná o nové interpretačné závery, ale dokonca aj menená. I keď k zmene rozhodovacej súdnej praxe, najmä ak ide o prax najvyššej súdnej inštancie povolanej aj na zjednocovanie judikatury nižších súdov, je potrebné pristupovať opatrne a pri posudzovaní jednotlivých prípadov tak, aby skutočne nebol narušený princíp predvídateľnosti súdneho rozhodovania a aby skrze takú zmenu nebola popretá požiadavka na spravodlivé rozhodnutie, v danom prípade došlo odvolacím súdom použitým aktuálnym rozhodnutím Veľkého senátu k zjednoteniu dovtedy rozdielného prístupu najvyššieho súdu k posudzovaniu otázky „možnosti nadobudnutia vlastníckeho práva k nehnuteľnosti od nevlastníka dobromyseľným kupujúcim a spôsobu posúdenia tejto dobromyseľnosti“. Navyše použité rozhodnutie veľkého senátu, ktoré rozhodnutie po vydaní podliehalo aj verejne dostupnej publikácii bolo vydané dňa 27. apríla 2021 a odvolací súd napadnutým rozsudkom rozhodol dňa 29. marca 2022, t. j. až po roku, z čoho je možné

vyvodiť jedine to, že dovolatelia kvalifikovane právne zastúpení mali pred rozhodnutím napadnutým rozsudkom dostatok priestoru argumentovať aj vo svetle aktuálnej judikatúry najvyššieho súdu k daným právnym poznatkom, čo nevyužili. V tejto súvislosti najvyšší súd zdôrazňuje, že záujem na zachovaní "správnej" judikatúry prevažuje nad predchádzajúcou ochranou poskytovanou subjektom aplikujúcim právo; preto je prvoradé byť pripravený na zmeny judikatúry.

19. Vo vzťahu k namietanej nepreskúmateľnosti napadnutého rozsudku odvolacieho súdu založenej na absencii odpovede odvolacieho súdu na argumentáciu dovolateľov obsiahnutú v ich podaní zo dňa 21.03.2022 označenom ako doplnenie právnej argumentácie v časti spochybňovania právneho názoru nižšieho súdu o neplatnosti Zmluvy o zabezpečovacom prevode práva zo dňa 12.08.2005 najvyšší súd oboznamuje, že argumenty žalovaných 2/ a 3/ uplatnené v predmetnom podaní po uplynutí lehoty na podanie odvolania, v rámci svojej argumentačnej línie v podstatnom sú nenadväzujúce a nerozvíjajúce argumentáciu uplatnenú v odvolaní, ktorá odvolacia argumentácia je v časti nesúhlasu s posúdením neplatnosti danej zmluvy veľmi strohá, všeobecná, a tým predstavujú argumenty nové, i keď vzťahujúce sa k tejto otázke. Žalovaní v odvolaní po citácii úryvku z dôvodov rozsudku prvoinštančného súdu v znení: „Nesplnením si povinnosti dlžníka z hlavného záväzku, zabezpečovací prevod práva spĺňa uhradzovaciu funkciu. Z toho vyplýva povinnosť pre účastníkov zmluvy upraviť v zmluve práva a povinnosti tak, aby nebolo pochyb o tom, akým spôsobom sa majú strany (veriteľ a dlžník) z prevodu práva medzi sebou vysporiadať. V danom prípade v zmluve o zabezpečovacom prevode vlastníckeho práva absentuje také dojednanie, že v prípade, ak sa vlastníctvo veriteľa stane nepodmieneným (v dôsledku, že dlžník riadne a včas záväzok nesplní), nadobúdateľovi (veriteľovi) síce vzniklo právo na plnohodnotné nakladanie vecí v súlade s § 123 ods. 1 Občianskeho zákonníka a čl. 20 ods. 1 Ústavy SR, avšak nie je zrejmé, že dlžníkom po speňažení majetku má byť zaistené vydanie tzv. hyperochy. Absencia takéhoto dojednania, ako náležitosti zmluvy, robí podľa názoru súdu právny úkon neplatným.“, vo svetle argumentov z neskoršieho podania len stroho dôvodí, že sa s názorom súdu prvej inštancie nestotožňujú, keďže spôsob vyporiadania sa zmluvných strán za situácie, že sa vlastnícke právo stane nepodmieneným upravuje čl. VII zmluvy, poukazujúc pritom na § 553 Občianskeho zákonníka v znení platnom do 31.12.2007, v ktorom nie je ako podstatná náležitosť právneho úkonu uvedené súdom prvej inštancie uvádzané dojednanie o vydaní tzv. hyperochy. Námietky z podania zo dňa 21.03.2022 týkajúce sa nesprávneho právneho posúdenia otázky platnosti zmluvy o zabezpečovacom prevode práva založené už na konkrétnych dôvodoch, ktoré sú argumentačne rozvinuté, t. j. dôvody na ktoré dovolatelia podľa dovolania nedostali od odvolacieho súdu buď žiadnu alebo relevantnú odpoveď (pozri argumenty uvedené pod označenými bodmi iii. až vi. a bodmi i. a ii. z dovolania), v odvolaní minimálne v rovine ich načrtnutia podané neboli, čím neboli spôsobilé založiť včasný odvolací dôvod, bez zákonnej možnosti a potreby sa nimi zo strany odvolacieho súdu osobitne zaoberať a tým ani relevantný dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP. Odvolacie dôvody je odvolateľ povinný uviesť v lehote na podanie odvolania, inak ich už nemôže dopĺňať, rozširovať, či meniť (ibaže by boli splnené podmienky na odpustenie zmeškania lehoty na podanie odvolania, čo ale nie je daný prípad). Dovolací súd zároveň zdôrazňuje i zásadu koncentrácie konania, ktorá má dosah aj v tejto situácii, keďže § 365 ods. 3 CSP, v zmysle ktorého odvolacie dôvody a dôkazy na ich preukázanie je možné meniť a dopĺňať len do uplynutia lehoty na podanie odvolania, je premietnutím zásady koncentrácie civilného procesu, ktorá znamená, že určité procesné úkony sú koncentrované do uplynutia zákonom určenej lehoty, v prípade odvolania lehotou pätnásť dní. Umožnenie dopĺňania odvolacích dôvodov po uplynutí tejto zákonnej lehoty by bolo v rozpore s princípom hospodárnosti a rýchlosti súdneho konania, no najmä v rozpore s koncepciou odvolacieho konania, ktorá vychádza z tzv. neúplného apelačného systému.

20. Najvyšší súd, byť si vedomý oneskorenia určitosti a adresnosti argumentácie žalovaných 2/ a 3/ (v postavení odvolateľov) aspoň k namietaniu neprípustnej retroaktivity § 553c ods. 5 Občianskeho zákonníka na pre vec rozhodný právny vzťah, ktorý vznikol v období pred jeho účinnosťou, vzhľadom na závažnosť tejto námietky považuje za správne „i keď už len nad rámec“ aspoň k nej akcentovať tým, že prvoinštančný súd sa procesnej vady neprípustnej retroaktivity nedopustil. Toto konštatovanie vyplýva už len z nasledujúcej citácie z dôvodov rozsudku prvoinštančného súdu. „Vychádzajúc z prechodných ustanovení § 879j Občianskeho zákonníka (ne)platnosť uzavretej zmluvy o zabezpečovacom prevode vlastníckeho práva zo dňa 12.08.2005 bolo potrebné posudzovať podľa § 553

ods. 1 a 2 Občianskeho zákonníka v znení platnom do 31.12.2007.... Ďalej podľa názoru súdu dojednanie tzv. prepadnej klauzuly (ako je tomu v tomto prípade) pri zabezpečovaní prevode práva nebolo v súlade s právom ani pred doplnením Občianskeho zákonníka o dnešné ustanovenie § 553c ods. 2, ktoré je len výslovným deklarováním v zákone toho, čo už predtým šlo dovodiť zo zmyslu a účelu úpravy, pričom rozdiel medzi oboma tu zmienenými prípadmi (prípacom uzavretia zmluvy s tzv. prepadnou klauzulou pred 1. januárom 2008 a po takomto dni) nebol v tom, že by tu nemalo ísť o neplatnosť zmluvy (a to neplatnosť absolútnu, na ktorú treba prihliadať aj bez uplatnenia príslušnej námietky). V druhom tu opisovanom prípade (u zmluvy uzavretej po 1. januári 2008) by bol dôvodom priamy rozpor zmluvy so zákonom (podľa § 553c ods. 2 Občianskeho zákonníka s použitím prvej z celkom troch skutkových podstát neplatnosti právneho úkonu uvedených § 39 Občianskeho zákonníka), v prípadoch druhovo totožných s tým v prejednávanej veci (u zmluvy uzavretej do 31. decembra 2007 vrátane) však takýmto dôvodom bol (a naďalej je) ten, že úkon svojim obsahom i účelom zákon „len“ obchádza." (str. 11 veta prvá ods. 6 a str. 13 ods. 2 rozsudku súdu prvej inštancie).

Dovolanie žalovaného podľa § 421 ods. 1 písm. c) CSP

21. Dovolací súd si plne uvedomuje, že by bolo v rozpore s princípmi spravodlivého procesu, pokiaľ by sa pri posudzovaní dovolania uplatňoval prílišný formalizmus. V rozpore s týmito princípmi ale nie je prístup majúci na zreteli, že ustanovenia CSP vyžadujú istú mieru formálneho a obsahového vyjadrenia dôvodov, z ktorých procesná strana vyvodzuje prípustnosť svojho dovolania.

22. V prejednávanej veci žalovaní 2/ a 3/ prípustnosť svojho dovolania vyvodzovali i z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a) CSP, v súvislosti s ktorým dovolaním najvyšší súd (aj) s použitím výkladového pravidla uvedeného v § 124 ods. 1 CSP ustálil, že žalovaní v podanom dovolaní namietali nesprávne právne posúdenie právnej otázky „možnosti nadobudnutia vlastníckeho práva k nehnuteľnosti od nevlastníka dobromyseľným kupujúcim a spôsob posúdenia tejto dobromyseľnosti".

23. Dovolatelia i napriek tomu, že odvolací súd v napadnutom rozhodnutí v celom rozsahu odkázal na uznesenie Veľkého senátu obchodnoprávneho kolégia z 27. apríla 2021, sp. zn. 1VObdo/2/2020, v zmysle ktorého je v danom prípade ich dobrá viera irelevantná, nakoľko ich právny predchodca (dva rady pred nimi) nadobudol nehnuteľnosti na základe absolútne neplatného právneho úkonu (uvedená Zmluva o zabezpečení záväzku prevodom práva zo dňa 12.8.2005), poukázali na nález Ústavného súdu Slovenskej republiky z 19. januára 2021 sp. zn. I. ÚS 510/2016, ktorým „ústavný súd do istej miery korigoval svoje predošlé rozhodnutia vo vzťahu k nastolenej právnej otázke". Zdôraznili tiež existenciu dvoch skupín rozdielných rozhodnutí najvyššieho súdu, z ktorých jedna skupina bezvýnimčne uplatňuje zásadu „nemo plus iuris", ktorú reprezentujú rozhodnutia sp. zn. 1Cdo/146/2012, 2MCdo/20/2011, 3Cdo/144/2010, 3Cdo/223/2016, 5MCdo/12/2011 a 7Cdo/139/2019 a druhá skupina rozhodnutí pripúšťa prelomenie tejto zásady v prípade dobromyseľnosti nadobúdateľov, do ktorej patria rozhodnutia sp. zn. 1Cdo/160/2018, 2Cdo/231/2017, 4Cdo/102/2017, 4Cdo/95/2019, 4Cdo/142/2019, 4Cdo/28/2020, 6Cdo/71/2011 a 6Cdo/792/2015.

24. Dovolací súd je pri rozhodovaní viazaný iba vymedzením právnej otázky, od ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu, ktoré považuje dovolateľ za nesprávne, nie však už určením, pod ktorý prípad prípustnosti jej riešenia (§ 421 ods. 1 CSP) táto otázka spadá. Prípustnosť podaného dovolania teda dovolací súd posudzuje vždy autonómne podľa jeho obsahu (porov. sp. zn. 8Cdo/54/2018, I. ÚS 51/2020), keďže povinnou náležitosťou dovolania v prípade uplatnenia dovolacieho dôvodu podľa ustanovenia § 432 CSP nie je uvedenie toho, v čom dovolateľ vidí prípustnosť podaného dovolania. Rovnako tak dovolací súd pri posudzovaní prípustnosti dovolania nie je viazaný (a zároveň obmedzený) rozhodnutiami najvyššieho súdu, ktoré v dovolaní označil dovolateľ (viď rozhodnutie Veľkého senátu obchodnoprávneho kolégia sp. zn. 1VObdo/2/2020). Dovolanie podľa uvedeného zákonného ustanovenia (§ 421 CSP) je preto prípustné aj vtedy, ak je založené na rozpore dovolaním napadnutého rozhodnutia nielen s judikatúrou dovolacieho, ale aj judikatúrou ústavného súdu. Tento zásadný výklad vychádza z konceptu, že nálezová judikatúra ústavného súdu je tiež záväzná pre všetky všeobecné súdy, vrátane najvyššieho súdu a ďalej z toho, že judikátorna činnosť najvyššieho súdu a ústavného súdu sa (aj napriek

tomu, že náplň ich činností je vo všeobecnej rovine iná) reálne prekrýva.

25. Vychádzajúc z uvedeného a zohľadňujúc vlastnú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu (teda aj to, či je právna otázka dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne) a tiež skutočnosť, že súčasná existencia predpokladov prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP a § 421 ods. 1 písm. c) CSP je bez ďalšieho z povahy veci vylúčená (keďže určitá právna otázka nemôže byť dovolacím súdom riešená ustálene a zároveň ním byť riešená rozdielne), prípustnosť predmetného dovolania posudzoval iba z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. c) CSP, nakoľko rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia dovolateľom nastolenej právnej otázky, ktorá dovolacím súdom v čase rozhodovania odvolacieho súdu aj v čase podania dovolania bola rozhodovaná rozdielne.

26. Dovolací súd v tejto súvislosti poukazuje na to, že až donedávna skutočne existovali dve skupiny rozhodnutí najvyššieho súdu posudzujúce predmetnú právnu otázku, keď do prvej skupiny bolo možné zaradiť rozhodnutia zotrúvajúce na zásade nemo plus iuris a do druhej skupiny rozhodnutia, ktoré umožňovali prelomenie predmetnej zásady, keď práve závery vyslovené v náleze ústavného súdu zo dňa 20.4.2016, sp. zn. I. ÚS 239/2016 sa stali kľúčovými pre dovolateľov a nimi odmietavým spôsobom v dovolaní reagujú na odvolacím súdom pri rozhodovaní napadnutým rozsudkom použité rozhodnutie Veľkého senátu obchodnoprávneho kolégia najvyššieho súdu sp. zn. 1VOBdo/2/2020, ktorým uznesením sa veľký senát vyjadril k otázke možnosti nadobudnutia vlastníckeho práva od nevlastníka na základe dobrej viery nadobúdateľa a s tým spojeného prelomenia zásady nemo plus iuris.

27. Do skupiny rozhodnutí zotrúvajúcich na zásade nemo plus iuris patrili napríklad rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1Cdo/146/2012, 2MCdo/20/2011, 3Cdo/144/2010, 3Cdo/223/2016, 5MCdo/12/2011 a 7Cdo/139/2019.

28. V rozhodnutí sp. zn. 3Cdo/223/2016 najvyšší súd v kontexte stretu princípov „nemo plus iuris“ vs. „bona fides“ dal za pravdu pôvodnej vlastníčke (žalobkyni), keď uviedol, že „[d]obrú vieru t... ďalších nadobúdateľov je významná len potiaľ, že im možno priznať všetky práva a povinnosti oprávneného držiteľa ... Dobrej viere ale súčasný právny poriadok žiadne iné právne následky nepriznáva. Ochrana, ktorú poskytuje nadobúdateľovi, nie je takej intenzity, aby zabránila vlastníkovi nehnuteľnosti účinne uplatňovať svoje absolútne právo. Inými slovami: pokiaľ zápis v katastri nehnuteľností nezodpovedá skutočnosti, má skutočnosť prevahu nad zápisom v katastri“, zároveň ale akceptoval názor právnej teórie, podľa ktorého možno pripustiť (aj) dobromyseľné nadobudnutie vlastníctva od nevlastníka, ale len ako výnimku z pravidla (napr. nadobudnutie vlastníckeho práva pri preveze od tzv. nepravého dediča podľa § 486 Občianskeho zákonníka), ktorú možnú výnimku pripúšťal i dovolateľ, v danej veci ju ale nevzhliadol (pozn. dovolacieho súdu) . „Tieto výnimky z pravidla nemožno ľubovoľne rozširovať bez toho, aby takúto možnosť zákonodarcu pripustil. Preto je nutné zotrvať na dôslednom uplatnení zásady „nemo plus iuris ...“ aj v prípadoch, ktoré sa môžu javiť ako nespravodlivé.“

29. V rozhodnutí sp. zn. 6Cdo/71/2011 najvyšší súd vo veci, ktorej predmetom bolo určenie veci do dedičstva, zrušil napadnuté odvolacie rozhodnutie z dôvodu nesprávneho posúdenia otázky naliehavého právneho záujmu na určení vlastníctva. Okrem toho tiež uviedol, že „nemožno vylúčiť situáciu, keď proti princípu ochrany práva pôvodného vlastníka bude pôsobiť princíp ochrany dobrej viery nového nadobúdateľa. V súvislosti s riešením kolízie týchto princípov dovolací súd zastáva názor, že ochranu skutočného vlastníka, zaručovanú zásadou „nikto nemôže previesť viac práv, než má sám“ možno prelomiť ochranou dobrej viery nadobúdateľa len celkom výnimočne, pokiaľ je nad akúkoľvek pochybnosť zjavné, že nadobúdateľ je dobromyseľný, že vec riadne podľa práva nadobudol ... Dobrá viera musí byť pritom hodnotená veľmi prísne, pričom poskytnutie ochrany dobromyseľnému nadobúdateľovi sa s prihliadnutím na individuálne okolnosti posudzovanej veci musí javiť ako spravodlivé. Poskytnutie tejto ochrany sa vo svojich dôsledkoch prejaví ako možnosť dobromyseľného nadobúdateľa pokračovať v oprávnenej držbe ... O dobrú vieru ide vtedy, ak nadobúdateľ nehnuteľnosti ani pri vynaložení potrebnej opatrnosti, ktorú možno od neho s ohľadom na okolnosti a povahu prípadu požadovať, nemal, prípadne nemohol mať (z hľadiska kritéria priemerne obozretného jedinca) dôvodné pochybnosti o tom, že v skutočnosti subjektu, ktorý je ako nositeľ určitého práva zapísaný v katastri

(evidencii) nehnuteľností, takéto právo nesvedčí."

30. Dovolací súd k týmto rozhodnutiam najvyššieho súdu uzatvára, že tieto rozhodnutia, zhodne ako aj skoršie rozhodnutie vec prejednávajúceho senátu - sp. zn. 7Cdo/139/2019, pri ich zovšeobecnení vychádzajú zo zásady prednosti princípu „nemo plus iuris“, a iba ako výnimku pripúšťajú aj úspech princípu „bona fides“. Dokonca aj rozhodnutie ústavného súdu (I. ÚS 549/2015), na ktoré poukázali dovolatelia pri riešení danej právnej otázky, ju rovnako riešil pomerovaním dvoch ústavných hodnôt - princípu ochrany dobrej viery ďalšieho nadobúdateľa (princíp dobrej viery, dôvery v akty štátu a právnej istoty v demokratickom právnom štáte) a princípu ochrany vlastníckeho práva pôvodného vlastníka (princíp „nemo plus iuris ad alium transfere potest quam ipse habet“, t. j. nikto nemôže previesť na iného viac práv, než koľko sám má). Pokiaľ však nemožno zachovať maximum z oboch základných práv, podľa ústavného súdu treba prihliadnuť na princíp všeobecnej spravodlivosti, keď je nutné zvažovať všeobecné súvislosti tohto typu kolízie základných práv, ako aj individuálne okolnosti konkrétneho rozhodovaného prípadu (v podstate tak, ako to odprezentovali i dovolatelia), a až na základe individuálnych okolností konkrétneho rozhodovaného prípadu zvýraznil v prospech „bona fides“ právny názor, že vyššie riziko tu má nielen nedbalý vlastník, než nadobúdateľ v dobrej viere. Otázka, či sa súdy v individuálnych okolnostiach daného prípadu neodklonili od všeobecných právnych východísk pri interpretovaní sporu „nemo plus iuris“ vs. „bona fides“, súvisí s ich skutkovými zisteniami; zodpovedanie tejto otázky je vždy v každom konkrétnom prípade jedinečné.

31. Odvolací súd napadnuté rozhodnutie založil na zásade, že nikto nemôže previesť viac práv, než má sám, ktoré pravidlo oprel o judikatúru najvyššieho súdu reprezentovanú rozhodnutím Veľkého senátu Obchodno-právneho kolégia z 27. apríla 2021, sp. zn. 1VOBdo/2/2020 s vysvetlením, že pokiaľ dôjde k zmene judikatúry bez zmeny právnej normy, nejde o zmenu právneho pravidla; ide o tú istú normu a iba je nanovo vyjadrený jej obsah a z toho vyplýva, že účinky zmeny judikatúry nemožno obmedziť len do budúcnosti, ale nový právny názor treba aplikovať aj na všetky už prebiehajúce konania a tiež rozhodnutím sp. zn. 8Cdo/278/2019, publikovaným v časopise Zo súdnej praxe pod č. 51/2021. Vyzdvihol pritom záver, podľa ktorého neexistuje zákonný podklad pre to, aby bola vyvodená možnosť ochrany dobromyseľných nadobúdateľov nehnuteľností - žalovaných 2/ a 3/ tým spôsobom, že ich dobrá viera sama postačuje na priznanie vlastníckeho práva, keď bolo potrebné prihliadnuť na to, že odvolatelia mali nadobudnúť vlastnícke právo na základe kúpnej zmluvy v dobrej viere v správnosť údajov katastra nehnuteľností o jej predchádzajúcom vlastníkovi, pretože táto zapísaná osoba v skutočnosti v čase uzavretia kúpnej zmluvy nebola vlastníkom prevádzanej nehnuteľnosti z dôvodu absolútne neplatného právneho úkonu o zabezpečovacom prevode vlastníckeho práva, ako uviedol odvolací súd vyššie.

32. Dovolací súd považuje za nevyhnutné upriamiť pozornosť na to, že v otázke prelomenia zásady „nemo plus iuris“ a s tým súvisiaceho nadobudnutia vlastníckeho práva od nevlastníka na základe dobrej viery nadobúdateľa, došlo k ustáleniu rozhodovacej praxe dovolacieho súdu prostredníctvom uznesenia veľkého senátu obchodnoprávneho kolégia (ďalej len „veľký senát“) z 27. apríla 2021 sp. zn. 1VOBdo/2/2020, na ktoré rozhodnutie sa v podstatnom odvoláva aj odvolací súd.

33. Zjednocovanie judikatúry všeobecných súdov je podľa zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch [§ 8 ods. 3, § 20 ods. 1 písm. b), § 21, § 22 a § 23 ods. 1 písm. b)] zverené najvyššiemu súdu (resp. jeho plénu a kolégiám), keď mu okrem iného priznáva aj právomoc zaujímať stanoviská k zjednocovaniu výkladu zákonov a iných všeobecne záväzných právnych predpisov (I. ÚS 17/01, III. ÚS 346/05). Od 1. júla 2016 je zabezpečenie jednoty rozhodovania a jednoty judikatúry predovšetkým úlohou veľkého senátu najvyššieho súdu (§ 48 Civilného sporového poriadku) [II. ÚS 252/2019].

34. K retrospektívnym účinkom zmenenej judikatúry dovolací súd vyjadruje vo svojich rozhodnutiach (sp. zn. 8MCdo/4/2014, 3Cdo/223/2016, 3Cdo/198/2017, 9Cdo/67/2020, 7Cdo/20/2021) priebežne stabilný názor, že pokiaľ dôjde k zmene judikatúry bez zmeny právnej normy, nejde o zmenu právneho pravidla; ide o tú istú normu a iba je nanovo vyjadrený jej obsah. Z toho vyplýva, že účinky zmeny judikatúry nemožno obmedziť len do budúcnosti, ale nový právny názor je potrebné aplikovať aj na

všetky už prebiehajúce konania. Vychádza sa z prevažujúceho prístupu, že súd právo netvorí, ale iba nachádza.

35. V predmetnom rozhodnutí veľký senát vo vzťahu k nastolenej právnej otázke uzatvoril, že: (i) Na základe absolútne neplatného právneho úkonu nie je možné nadobudnúť vlastnícke právo, a to ani v prípade, že na jeho podklade bol uskutočnený vklad vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností; (ii) S poukazom na právnu zásadu, podľa ktorej nikto nemôže previesť na iného viac práv, ako sám má (nemo plus iuris ad alium transferre potest quam ipse habet), nemôže platne previesť vlastnícke právo k nehnuteľnosti na inú osobu ten, kto je na základe absolútne neplatného právneho úkonu vedený v katastri nehnuteľností ako vlastník nehnuteľností; (iii) Dobrá viera nadobúdateľa, že hnutelnú alebo nehnuteľnú vec nadobúda od vlastníka, má vplyv na nadobudnutie vlastníckeho práva, len pokiaľ zákon v taxatívne vymedzených prípadoch nadobudnutie vlastníckeho práva s poukazom na dobrú vieru ich nadobúdateľa výslovne upravuje. V iných prípadoch právna úprava de lege lata nadobudnutie vlastníckeho práva od nevlastníka s poukazom na dobrú vieru nadobúdateľa neumožňuje; (iv) Ustanoveniu § 70 ods. 1 zákona č. 162/1995 Z. z. o katastri nehnuteľností a o zápise vlastníckych a iných práv k nehnuteľnostiam (katastrálny zákon), ktoré upravuje hodnovernosť údajov katastra, nezodpovedá výklad, podľa ktorého už len sama evidencia vlastníctva nehnuteľnosti v katastri nehnuteľnosti zakladá dobrú vieru evidovaného vlastníka v to, že je vlastník.

36. Na rozhodnutie veľké senátu už medzičasom nadviazal najvyšší súd rozhodnutiami sp. zn. 8Cdo/278/2019, 7Cdo/174/2020, ktorú líniu sleduje najvyšší súd i v preskúmvanej veci, preto pokiaľ odvolací súd založil svoje rozhodnutie v dovolateľmi nastolenej právnej otázke na zhodnom právnom názore, podľa ktorého ochrana pôvodného vlastníka sporných nehnuteľností je zaručovaná zásadou „nikto nemôže previesť viac práv, než má sám“, bez možnosti jej prelomenia ochranou dobrej viery žalovaných 2/ a 3/ ako ich nadobúdateľov (za situácie, keď nešlo ani o jeden z taxatívne vymedzených prípadov, ktoré zákon v súvislosti s nadobudnutím vlastníckeho práva s poukazom na dobrú vieru ich nadobúdateľa výslovne upravuje), treba mať za to, že jeho rozhodnutie spočíva v správnom právnom posúdení veci.

37. Dovolaciemu súdu za opísanej situácie preto neostalo iné, než dovolanie žalovaných 2/ a 3/ odmietnuť podľa § 447 písm. c) CSP (v časti, v ktorej namietali existenciu procesnej vady konania v zmysle § 420 písm. f) CSP), a vo zvyšku (v časti, v ktorej namietal nesprávne právne posúdenie) zamietnuť v súlade s ustanovením § 448.

38. Najvyšší súd Slovenskej republiky rozhodnutie o nároku žalobcov na náhradu trov konania o dovolaní neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

39. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.